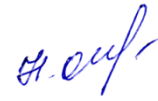

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри менеджменту

Неллі ЛЕОНЕНКО

"02" вересня 2024 р.

ПРОГРАМА
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
«ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»
обов'язкова професійна
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
підготовки бакалавра
у галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
за спеціальністю 242 «Туризм»
мова навчання українська

2024 рік

Програма переддипломної практики «Туристична діяльність» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» для підготовки бакалаврів у галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм».

Розробники:

завідувач кафедри менеджменту, доктор наук з державного управління, доцент **Леоненко Н.А.**;

доцент кафедри менеджменту, доктор наук з державного управління, професор **Поступна О.В.**;

доцент кафедри менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент **Тюріна Д.М.**

Рецензенти:

Ахмедова О.О., д.держ.упр., доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет технологій та дизайну;

Матвейчук Л.О., д.держ.упр., доцент, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Програму з переддипломної практики рекомендовано кафедрою менеджменту
Протокол від «02» вересня 2024 року № 1
Завідувачка кафедри менеджменту

Неллі ЛЕОНЕНКО

«02» вересня 2024 року

Схвалено проектною групою освітньої програми «Туризм»
Гарант освітньої програми

Неллі ЛЕОНЕНКО

«02» вересня 2024 року

Схвалено вченою радою факультету управління та безпеки населення
Протокол від «19» вересня 2024 року № 4
Голова вченої ради факультету управління та безпеки населення

Сергій КАРИКОВ

«19» вересня 2024 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти (далі – здобувачі) є обов'язковою частиною освітньо-професійної програми з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм», невід'ємною складовою навчального процесу та заключним етапом їхньої освітньо-практичної підготовки. Переддипломна практика передбачена структурно-логічною схемою освітньо-професійної програми «Туризм», здійснюється на випускному курсі та орієнтована на закріплення і поглиблення теоретичних знань, здобуття умінь і навичок з виконання виробничих функцій та типових завдань діяльності, якими повинен володіти випускник-бакалавр для успішного виконання професійних обов'язків за спеціальністю 242 «Туризм» у сфері рекреації та туризму. Таким чином, переддипломна практика розглядається як адаптація здобувачів до умов і характеру майбутньої професійної діяльності.

Документами, що регламентують організацію практичної підготовки бакалаврів, є:

- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII;
- наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08.04.1993 р. № 93;
- Галузевий стандарт вищої освіти України за спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для першого (бакалаврського) рівня освіти (затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1068);
- наказ НУЦЗ України «Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України» від 07.07.2023 р. № НС-143/88;
- освітньо-професійна програма «Туризм» (за спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування», перший рівень вищої освіти, ступінь – бакалавр), навчальний план НУЦЗ України та іншими нормативними документами.

Після закінчення практики здобувачі готують звіт та захищають його у формі підсумкового контролю – диференційного заліку в присутності екзаменаційної комісії.

Направлення здобувачів для проходження переддипломної практики здійснюється на підставі угоди, укладеної між НУЦЗ України і установами, визначеними, як бази практики, та оформлюється наказом ректора НУЦЗ України перед початком практики.

Одним з головних етапів проходження практики є ознайомлення здобувачів з функціональними обов'язками службових осіб за профілем професійної діяльності, їх функціями, правами, обов'язками в окремих підприємствах туристичної діяльності, здобуття професійних навичок.

1. МЕТА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

1.1. Мета переддипломної практики

Метою переддипломної практики є закріплення формування у здобувачів професійних практичних навичок і досвіду, необхідних для роботи на підприємствах туристичної індустрії, набуття професійних умінь для прийняття самостійних рішень під час вирішення конкретних ситуацій, що виникають на підприємствах у сучасних умовах, застосування отриманих наукових і практичних знань, поглиблення та закріплення теоретичних положень з дисциплін обов'язкових (загальних і професійних) компонентів освітньо-професійної програми «Туризм», закріплення формування бази фактичних знань для виконання кваліфікаційної роботи.

1.2. Завдання переддипломної практики

Основними завданнями переддипломної практики є:

- вивчення нормативних документів, які регламентують правове поле діяльності туристичних підприємств в Україні;
- отримання цілісного уявлення про роботу підприємства туристичної індустрії завдяки вивченню функціональної взаємодії підрозділів організації, їх внутрішніх і зовнішніх зв'язків;
- ознайомлення з організаційно-управлінською структурою туристичних підприємств;
- оволодіння новітніми технологіями, навичками роботи на одному з робочих місць на підприємствах туристичної індустрії;
- вивчення потреб та мотивів пошуку туристичної послуги та користування нею;
- закріплення та поглиблення знань, отриманих в процесі освітньої діяльності в НУЦЗ України та у період проходження переддипломної практики;
- набуття вмінь розробляти перелік послуг туристичного підприємства;
- набуття навичок прийняття самостійного рішення щодо вирішення задач, які стоять перед штатними працівниками підприємств туристичної індустрії, діяльність яких вивчалась;
- збір довідкового та інформаційно-аналітичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи;
- набуття навичок дослідницької роботи у сфері туризму.

1.3. Дескриптори Національної рамки кваліфікації щодо проходження переддипломної практики

Зміст переддипломної практики полягає в оволодінні здобувачами сучасними засобами, методами і формами організації і проведення науково-дослідницької роботи в галузі їх майбутньої професії.

У результаті проходження переддипломної практики здобувач повинен отримати:

знання:

- зміст і структуру бази практики;
- особливості організації та ефективного функціонування підприємства туристичної індустрії;
- необхідні документи підприємств туристичної індустрії, правила їх ведення та користування;
- методичку наукових досліджень;
- сучасні тенденції розвитку підприємств туристичної індустрії;

уміння/навички:

- вміти зібрати необхідну інформацію, обробляти та аналізувати;
- застосовувати сучасні методи аналізу;
- здатність виявляти оптимальні варіанти перспективного розвитку підприємств туристичної індустрії згідно з особливостями просторової організації, наявної ресурсної, інформаційно-комунікативної бази;
- набуття навичок з дослідницької роботи;
- вести документацію дослідження, користуватись довідковою літературою, технологічною і статистичною інформацією;
- провести відповідне емпіричне дослідження чи практичне впровадження відповідної наукової розробки;
- аналізувати особливості організації, управління та технології функціонування підприємств туристичної індустрії;
- використовувати географічну інформацію в практичній роботі щодо формування конкурентоспроможного туристичного продукту та підвищення якості туристичного обслуговування споживачів;
- виявляти основні фактори, що обумовлюють фактичний стан діяльності підприємств туристичної індустрії;
- розробляти та пропонувати науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємств туристичної індустрії;

комунікацію:

- донесення ідей, проблем, власного досвіду та аргументації;
- збір, інтерпретація та застосування даних;
- взаємодія особи з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної праці;

відповідальність та автономію:

- здатність особи застосовувати знання та навички самостійно та відповідально;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- лідерство та відповідальність в процесі дослідження організації управління та функціонування підприємств туристичної індустрії, застосування регіонального підходу до характеристики туристських ресурсів та туристичного продукту;
- відповідальне ставлення до збереження екосистеми, історичних об'єктів та туристсько-рекреаційних територій.

2. ОПИС ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Табл. 1 – Опис переддипломної практики

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Рік підготовки	4-й	4, 5-й
Семестр	8-й	8, 9-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	6	4,5; 6
- кількість модулів		
- загальна кількість годин	180	135; 180
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)		
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)		
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)		
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	диференційний залік	диференційний залік

Проходження здобувачами переддипломної практики передбачено робочим навчальним планом за спеціальністю 242 «Туризм» після складання атестаційного екзамену:

- для очної (денної) форми навчання – протягом 4-х тижнів (травень);
- для заочної (дистанційної) форми навчання – протягом 3-4-х тижнів.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Переддипломна практика базується матеріалах, раніше вивчених навчальних дисциплін обов'язкової компоненти освітньо-професійної програми «Туризм», є логічним продовженням навчальних курсів, у яких розглядаються питання організаційної, планово-економічної, маркетингової та управлінської діяльності підприємств туристичної індустрії, таких як:

- «Основи туризмознавства»;

- «Інформаційні системи та технології в туристичній галузі»;
- «Туроперейтинг»;
- «Інфраструктура туризму»;
- «Організація екскурсійної діяльності»;
- «Менеджмент з туризму»;
- «Технології туристичної діяльності»;
- «Маркетинг у туризмі»;
- «Організація туристичного обслуговування»;
- «Правове регулювання туристичної діяльності»;
- «Бухгалтерській облік в туристичній діяльності».

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ З ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

4.1. Програмні компетентності

Відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» для підготовки бакалавра в галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм» в результаті навчання здобувачі повинні оволодіти такими програмними компетентностями:

інтегральна компетентність – здатність комплексно розв’язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

K13 Здатність планувати та управляти часом.

професійні компетентності спеціальності:

K16 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K24 Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

K27 Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами. Уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

4.2. Програмні результати навчання

ПР03 Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПР04 Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПР06 Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПР07 Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПР09 Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних

послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

- ПР10 Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
- ПР11 Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
- ПР12 Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
- ПР13 Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
- ПР14 Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
- ПР15 Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
- ПР17 Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.
- ПР18 Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
- ПР19 Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
- ПР22 Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Організація переддипломної практики «Туристична діяльність» здійснюється згідно з наказом НУЦЗ України «Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України» від 19.03.2021 р. № 57, освітньо-професійною програмою «Туризм» (галузь знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальність 242 «Туризм», перший рівень вищої освіти, ступінь – бакалавр), навчальним планом НУЦЗ України.

Підставою для проходження практики є наказ ректора НУЦЗ України.

5.1. Бази переддипломної практики

Переддипломна практика готує майбутніх фахівців до самостійного виконання обов'язків на першій посаді, де вони будуть працювати. Внесок молодих спеціалістів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій туристичної галузі прямо залежить від їхньої підготовленості до роботи, теоретичного кругозору і практичних навичок.

Базою переддипломної практики є установа, підприємство, організація будь-якої форми власності, які забезпечують виконання програми практики для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціалізації 242 «Туризм».

Практика здобувачів проводиться на базі кафедри менеджменту факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України та на виробничих об'єктах/туристичних підприємствах, з якими підписана угода від імені керівництва НУЦЗ України. Об'єктами практики можуть бути підприємства туристичної індустрії різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, що є юридичними особами і відповідають вимогам практики. Договір між НУЦЗ України і підприємством є офіційною підставою для проходження практики здобувачів. Також здобувачі можуть самостійно підібрати для себе відповідне місце практики та пропонувати його як базу для проведення практики, але при цьому мають бути витримані умови, які ставляться НУЦЗ України перед підприємствами, що є базами практики.

На здобувачів, які проходять практику на підприємстві, поширюється законодавство України про працю, правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, тривалість робочого часу здобувачів також регламентується законодавством про працю.

5.2. Структурно-логічна схема проходження переддипломної практики

Організація і проходження переддипломної практики відбувається в декілька етапів, основними з яких можна назвати: організація, проведення і захист отриманих результатів. У той же час, переддипломна практика дає можливість здобувачам зібрати необхідну інформацію для написання кваліфікаційної роботи.

Табл. 2 – Структурно-логічна схема проходження переддипломної практики

<i>Номер етапу</i>	<i>Назва етапу</i>	<i>Зміст етапу</i>
1	2	3
I	Підготовчий етап – організація проходження практики	Підписання договорів з установами, підприємствами туристичної індустрії.
		Підбір баз, розподіл та закріплення здобувачів за базами практики, призначення керівників практики.
		Проведення інструктажу з техніки безпеки та ознайомлення здобувачів з графіком, документами та завданнями практики.
II	Прибуття на базу практики	Знайомство з режимом, організацією роботи на базі практики.
		Складання паспорту бази практики.
III	Проходження практики – вивчення досвіду	Вивчення документації бази практики.
		Аналіз організаційної діяльності бази практики: структури, штатного розкладу, функціональних обов'язків працівників.
		Дослідження процесу організації туристичних подорожей.

1	2	3
		Вивчення особливостей кадрової політики.
		Оцінка маркетингової політики підприємств туристичної індустрії.
		Аналіз рекламної діяльності.
		Збір необхідної інформації для виконання кваліфікаційної роботи.
		Оформлення документів практики
IV	Заключний етап – підбиття підсумків проходження практики	Підготовка та оформлення звіту з проходження переддипломної практики.
		Розробка рекомендацій з підвищення ефективності діяльності підприємства та з удосконалення організації переддипломної практики.
		Захист звітів з переддипломної практики у формі диференційованого заліку.

5.3. Особливості проходження практики на об'єктах (базах) практики

При проходженні переддипломної практики здобувачі виконують конкретні завдання, досліджуючи та вивчаючи питання, пов'язані з діяльністю визначеної бази практики.

Табл. 3 – Особливості проходження переддипломної практики на об'єктах (базах) практики

Об'єкти (бази) практики	Питання, які підлягають визначенню
1	2
Організації, які надають туристичні послуги	Організаційна структура підприємства (організаційно-управлінська структура, схема цієї структури, зв'язок між підрозділами підприємства, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників). Загальна характеристика організації (структура наданих послуг за останні 3 роки, динаміка економічних показників діяльності, визначення причин їх змін тощо). Зв'язки підприємства (постійні і основні партнери, умови роботи з ними, форма співробітництва підприємства з регіональними владними структурами, включаючи управління з питань туризму). Основні напрями діяльності підприємства (види діяльності, якими займається підприємство, динаміка обсягів реалізації комплексного туристичного продукту, туристичних послуг тощо). Співробітництво з іноземними партнерами (форми співробітництва, сфери спільної співпраці).

1	2
	6. Діяльність на зарубіжних (вітчизняних) ринках (територіальна структура ринків збуту, на яких діє підприємство, вартісні обсяги реалізації на окремих ринках, їх аналіз протягом останніх 3 років, тенденції розвитку та їх причини, аналіз традиційних методів продажу та альтернативних варіантів діяльності на зарубіжних (вітчизняних) ринках, планування обсягів продажу в цілому та по ринках, договірні взаємовідносини з партнерами, проблеми їх регулювання, проблеми укладання та виконання міжнародних контрактів з наведенням конкретних прикладів). 7. Участь у виставках, ярмарках, включаючи міжнародні (цілі, які ставить підприємство, форми участі у ярмарках та виставках, витрати і доходи від участі у виставках, кількість та обсяги договорів, які були укладені на виставках та ярмарках, проблеми, які доводиться вирішувати підприємству в даній діяльності). 8. Фінансово-економічний стан підприємства (основні фінансові показники діяльності підприємства, їх динаміка за останні 3 роки). 9. Ступінь розвитку інформаційної системи підприємства (загальна схема документообігу підприємства, канали отримання зовнішньої інформації про ринки збуту, про конкурентів, про потенційних покупців та посередників тощо). 10. Конкурентні позиції підприємства на ринку (конкуренти, економічні та фінансові показники їх діяльності).
Обласні (місцеві) управління (департаменти, відділи) з питань розвитку туризму	1. Загальна характеристика управління (сфера діяльності управління, його організаційна структура (схема структури та зв'язки між підрозділами управління, функціональні зв'язки з іншими регіональними органами управління, функції, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників управління). 2. Міські та обласні програми розбудови та розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг, програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва у туристичній галузі, програми сприяння зайнятості населення у туристичній галузі, програми формування туристичного іміджу міста, програми розвитку місцевих рекреаційно-курортних комплексів, програми раціонального використання природоохоронних території та заповідників, джерела їх фінансування.

1	2
	3. Інвестиційне забезпечення розвитку туризму в області (загальний обсяг та структура інвестиційних ресурсів області, структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування, потреба в інвестиційних коштах та інвестиційні пропозиції, включаючи іноземні, аналіз їх динаміки, ефективність інвестиційних вкладень, включаючи іноземні інвестиції, діяльність управління щодо поживлення інвестиційних потоків, запровадження новітніх технологій, їх вартість та ефективність, кількість та галузева структура підприємств з іноземними інвестиціями, фактори, які вплинули на їх формування та розвиток). 4. Співробітництво з іноземними партнерами у сфері туризму (форми співробітництва з іноземними партнерами, сфери спільної співпраці, економічний вплив на основні показники розвитку області та роботи підприємств, обсяги та динаміка торговельних операцій між партнерами за останні 3 роки, отриманий передовий досвід, інформація, технології тощо). 5. Співробітництво з міжнародними організаціями та професійними спілками, асоціаціями з метою обміну досвідом, участь у міжнародних програмах, проектах, вивчення та аналіз досвіду роботи установ, організацій з розбудови туристичної сфери. 6. Оцінка можливостей накопичення потенціалу (відповідно до чинників розвитку туризму): — туристичного (забезпечення області, міста організаційно-економічними (туристична інфраструктура, нормативно-правова база тощо); — соціально-економічного (рівень доходу, життя, освіти населення, чисельність та структура населення); — природно-кліматичного (природно-географічний потенціал, природно-кліматичні умови); — культурно-історичного. 7. Оцінка розвитку інформаційного забезпечення управління (департаменту) – загальна схема документообігу управління, канали отримання зовнішньої інформації, оцінка ступеня забезпеченості необхідною інформацією спеціалізованих підрозділів управління, вплив інформаційної системи на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств та регіону в цілому, перспективи її розвитку.
Заклади культури та	1. Загальна характеристика закладу культури та мистецтва (організаційна структура, зв'язки між

1	2
мистецтва	підрозділами, їх функції, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції). 1. Відпрацювання вмінь та навичок практичної та дослідницької роботи профільної спеціалізації на основі аналізу діяльності закладу культури та мистецтва; формування умінь пояснювати механізми появи та розвитку типових явищ регіональної культурної спадщини на основі аналізу культуро-творчого середовища туристичного продукту. 2. Вивчення особливостей діяльності закладу культури та мистецтва щодо розвитку туристичної дестинації шляхом організації та сприянню у проведенні фестивалів, ярмарок, конкурсів, концертів, виставок тощо. 3. Організація та участь у туристичних виставках і ярмарках, включаючи міжнародні (цілі, які ставлять заклади культури та мистецтва, форми участі у ярмарках та виставках, витрати і доходи від участі у виставках, кількість та обсяги договорів, які були укладені на виставках та ярмарках, проблеми, які виникли під час цієї роботи, ефективність виставок та ярмарок). 4. Накопичення досвіду соціокультурної взаємодії шляхом трансформацій індивідуальних і колективних культурних практик в закладах культури та мистецтва та набуття соціокультурної ідентичності, створеної в результаті розробки власних туристичних програм. 5. Можливість вивчення ідентичності й унікальності місцевого туристичного середовища, виявлення специфіки культурних практик туризму на локальному рівні. 6. Усвідомлення можливостей зміни класичних принципів вивчення туристичних практик і розробка та оволодіння технологіями накопичення вражень у культурному просторі туристичної дестинації закладу культури та мистецтва.

Під час проходження практики здобувачі повинні ознайомитись з:

- історією створення та розвитку підприємства (статутними документами, напрямками діяльності тощо);
- нормативно-правовими документами, що регламентують діяльність бази практики;
- особливостями створення програм перебування для різних категорій споживачів у відповідності до контингенту, мети подорожі, виду ринку (міжнародного: закордонного та іноземного; внутрішнього туризму) та інших

факторів;

- комп'ютерним забезпеченням підприємства, прикладними програмами для створення, просування на ринку та реалізації турпродукту;
- процесами резервування та бронювання;
- процесами організації туристичного обслуговування;
- організацією надання транспортних послуг, паспортно-візових послуг туристам;
- вимогами до складання фінансово-організаційного звіту про здійснення туристичної подорожі та ін.

6. ОBOB'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Навчально-методичне забезпечення і керівництво переддипломною практикою здобувачів здійснюється викладачами кафедри менеджменту та науковими працівниками факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України.

Закріплення здобувачів за базами практики, терміни її проходження, керівники практики від кафедри оформлюються наказом ректора НУЦЗ України відповідно до подання кафедрою та начальником факультету управління та безпеки населення .

Перед початком практики завідувач кафедри та керівники практики проводять інструктивні збори зі здобувачами, на яких розглядаються всі організаційні питання практики. Здобувачів знайомлять з наказом про проходження практики, з їхніми правами та обов'язками, вказують терміни її проходження та визначають строки підготовки необхідних документів.

Керівник практики проводить індивідуальну бесіду з кожним здобувачем, видає йому індивідуальне завдання на практику, щоденник та знайомить із програмою практики. Керівник практики підписує індивідуальний план здобувача.

По прибутті здобувача на базу практики керівництвом бази видається наказ про зарахування його на практику, призначається керівник з провідних фахівців підприємства туристичної індустрії. Керівник практики від підприємства туристичної індустрії в щоденнику практиканта робить відповідні позначки (дата, підпис), заповнює повідомлення про прибуття здобувача на базу практики, яке повертається до факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України. Наприкінці практики в щоденнику керівник робить позначку про вибуття здобувача (дата, підпис, печатка), дає характеристику, в якій відображає старанність до роботи, участь здобувача в організаційних заходах. Підписи керівника практики від підприємства в щоденнику на титульному аркуші завіряються печаткою підприємства.

6.1. Обов'язки керівника практики від кафедри менеджменту

Керівниками практики, як правило, призначають наукових/науково-педагогічних працівників, які викладають навчальні дисципліни обов'язкової професійної компоненти. В процесі своєї роботи керівник:

- оцінює стан та відповідність бази практики основним вимогам та готовності для приймання здобувачів;
- приймає участь в інструктивних зборах здобувачів, які направляються на практику;
- надає здобувачам-практикантам необхідні документи: програму практики, календарний план, індивідуальне завдання, щоденник;
- забезпечує прибуття здобувачів-практикантів на базу практики;
- відповідає за організацію нормальних умов праці, проведення зі здобувачами обов'язкових інструктажів з охорони праці, техніки безпеки та безпеки життєдіяльності особи;
- контролює виконання здобувачами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку;
- систематично контролює відвідування здобувачами бази практики;
- відповідає за високу якість проходження практики згідно з програмою практики;
- повідомляє здобувачу про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі, а саме: порядок подання письмового звіту, вимоги оформлення завдання та підготовку матеріалів до захисту результатів практики;
- перевіряє звіти з практики та допускає здобувачів до захисту;
- приймає участь в роботі комісії із захисту звітів з практики;
- готує та подає завідувачу кафедри (начальнику факультету управління та безпеки населення) письмовий звіт про проведення практики здобувачів із зауваженнями та пропозиціями для розгляду на засіданні кафедри з подальшою передачею його до навчальної частини НУЦЗ України.

Основною формою керівництва практики є індивідуальна консультація. Керівник практики консулює здобувачі з питань, які виходять за межі теоретичних знань, рекомендує доступні літературні джерела. Ті питання, що достатньо розкриті в літературі, керівник рекомендує здобувачу проробити самостійно.

6.2. Обов'язки керівника практики від підприємства туристичної індустрії – бази практики

- прийняття здобувачів на практику відповідно до календарного плану;
- проведення обов'язкового інструктажу з охорони праці та техніки безпеки на робочому місці, ознайомлення здобувачів з режимом роботи на підприємстві;
- організація робочого місця здобувача, знайомство зі службовими інструкціями й обов'язками, створення необхідних організаційно-технічних умов для проходження практики;
- здійснювати повсякденний контроль за виконанням запланованих робіт, веденням щоденнику, підготовкою звіту здобувачів-практикантів;
- забезпечення здобувачів необхідною економічною, статистичною, бухгалтерською та іншою інформацією, документами, нормативними та іншими матеріалами з питань аналізу і планування господарської діяльності

підприємства, здійснення комерційної та організаційно-технологічної діяльності тощо;

- залучення здобувачів-практикантів до активної участі в поточній роботі структурного підрозділу – місця практики (комерційного та інших відділів);

- здійснення контролю за виконанням як окремих завдань, так і програми практики в цілому;

- надання можливості проведення часу на практиці з максимальною користю, з метою придбання досвіду, а також, щоб цей час відповідав цілям програми практики, прогресу професійного становлення здобувача як суб'єкта діяльності з організаційно-управлінських можливостей компанії;

- надання інформації НУЦЗ України про усі порушення здобувачами правил внутрішнього трудового розпорядку;

- наприкінці проведення практики перевіряє письмовий звіт здобувача, готує відгук щодо підсумків проходження ним практики.

6.3. Права та обов'язки здобувача

Здобувачам надаються певні права та обов'язки, які вони повинні виконувати під час практики. Так, *здобувач має право:*

- обирати місце проходження практики з урахуванням своїх індивідуальних особливостей;

- відповідно до програми практики і графіку переміщуватися робочим місцем, що забезпечить необхідну ефективність проходження практики;

- підбирати необхідні матеріали для звіту з практики та написання кваліфікаційної роботи;

- користуватися наявною літературою, нормативною документацією;

- користуватися робочою документацією (за необхідності), одержувати консультації у керівника практики.

Під час проходження переддипломної практики здобувач зобов'язаний:

- до початку практики проконсультуватися з керівником практики з питань оформлення необхідних документів;

- своєчасно прибути на базу практики;

- прослухати інструктаж з техніки безпеки і протипожежної техніки, безпеки життєдіяльності людини, підтвердити це підписом у відповідному журналі і суворо виконувати ці заходи;

- ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підрозділу, за якими планується проходження практики, посадовою інструкцією і підкорятися діючим правилам внутрішнього розпорядку;

- дотримуватися графіка проходження практики;

- погодити індивідуальне завдання з керівником практики;

- вивчити законодавчі та інструктивні матеріали з охорони праці та техніки безпеки;

- вести щоденник, до якого систематично записувати роботу, яку виконано;

- щоденник мати на робочому місці, при відвідуванні баз практики, у якому керівники практики від кафедри роблять відповідні записи;
 - виконувати індивідуальні завдання;
 - оформити звіт з практики відповідно до вимог і надати його в термін, призначений кафедрою до захисту, своєчасно поставити необхідні підписи;
 - у призначений термін представити керівникам практики письмові звіти про виконання всіх завдань та вчасно захистити отримані результати.
- Робочий одяг здобувача-практиканта має відповідати вимогам, які існують на тому об'єкті (підприємстві), де він проходить практику.

7. ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

7.1. Зміст переддипломної практики «Туристична діяльність»

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Тема 1.1. Оформлення на практику.

Знайомство зі структурою та задачами переддипломної практики.

Документи практики. Правила ведення та оформлення документів. Складання графіку проходження практики.

Тема 1.2. Прибуття на базу практики.

Оформлення документів про прибуття на місце проходження практики. Знайомство з керівником практики від підприємства. Забезпечення робочим місцем. Знайомство з режимом роботи.

Тема 1.3. Техніка безпеки.

Інструктаж з техніки безпеки, охорони праці, правил протипожежної безпеки на базі практики.

МОДУЛЬ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗИ ПРАКТИКИ

Тема 2.1. Загальна характеристика бази практики.

Загальні відомості про базу практики (найменування підприємства/установи/організації, режим роботи, спеціалізація, форма власності, правовий статус, реквізити).

Знайомство з нормативними й методичними документами бази практики. Статут, мета, напрями та принципи діяльності.

Види діяльності, якими займається підприємство, динаміка обсягів реалізації комплексного туристичного продукту, туристичних послуг тощо.

Складання паспорту підприємства/установи/організації – бази практики.

Тема 2.2. Аналіз організаційної діяльності бази практики.

Організаційна структура підприємства/установи/організації, функціональні підрозділи, їх основні завдання та напрями діяльності.

Характеристика управлінської діяльності. Методи та принципи управління.

Тема 2.3. Кадрова політика.

Оцінка трудових ресурсів підприємства/установи/організації. Штатний розклад. Функціональні обов'язки працівників.

Ознайомлення з методами роботи працівників.

Отримання навичок роботи у колективі.

Тема 2.4. Маркетингова політика.

Оцінка економіко-фінансового стану підприємства/установи/організації. Основні фінансові показники, їх динаміка за останні 3 роки.

Вимоги до складання фінансово-організаційного звіту про здійснення туристичної подорожі. Документальне оформлення групових і індивідуальних поїздок, їх вартість.

Обслуговування споживачів туристичних послуг, контроль за якістю туристичного продукту. Обслуговування клієнтів.

Тема 2.5. Інформаційне забезпечення бази практики.

Загальна схема документообігу підприємства, канали отримання зовнішньої інформації про ринки збуту, про конкурентів, про потенційних покупців та посередників тощо.

Документи з оформлення внутрішньої звітності, вхідної та вихідної документації з організації туристичних подорожей.

Ознайомлення з технологіями: підготовка листа-замовлення, отримання підтвердження про бронювання; підготовка і розповсюдження рекламних матеріалів; підготовка бланків і оформлення квитків; підготовки бланків страхових полісів і повідомлень страхової компанії про терміни поїздки; оформлення комплекту документів, необхідних для проходження митного і прикордонного контролю.

Тема 2.6. Співробітництво з партнерами.

Постійні і основні партнери, умови роботи з ними, форма співробітництва підприємства з регіональними владними структурами, включаючи управління з питань туризму та курортів.

Сфера та зміст діяльності спеціалізованих об'єднань міжнародного та зарубіжного рівня, що представляють інтереси виробників туристичного продукту.

Аналіз ділових контактів із закордонними та вітчизняними виробниками туристичних послуг. Характеристика договірних відносин з партнерами по організації туристичних послуг.

МОДУЛЬ 3. ЗВІТНІ ДОКУМЕНТИ ПРАКТИКИ

Тема 3.1. Перспективні напрями діяльності бази практики.

Розробити рекомендації щодо підвищення якості туристичного продукту, розширення географії маршрутів, турів, удосконалення технології та

організації турів.

Оцінка можливостей по накопиченню туристичного потенціалу (забезпечення області, міста організаційно-економічними (туристична інфраструктура, нормативно-правова база тощо); соціально-економічними (рівень доходу, життя, освіти населення, чисельність та структура населення); природно-кліматичними (природно-географічний потенціал, природно-кліматичні умови) та культурно-історичними чинниками розвитку туризму.

Тема 3.2. Дослідницька діяльність.

Відпрацювання вмінь та навичок практичної та дослідницької роботи профільної спеціалізації на основі аналізу діяльності бази практики. Формування умінь пояснювати механізми появи та розвитку типових явищ регіональної культурної спадщини на основі аналізу культуротворчого середовища туристичного продукту

Цілі і завдання паблік рілейшнз на підприємстві. Практичні рекомендації щодо зв'язків із громадськістю в туристичній сфері.

Реклама, методи її просування.

Тема 3.3. Рекомендації з удосконалення практики.

Розробка рекомендацій щодо удосконалення діяльності підприємства/установи/організації.

Розробка рекомендацій щодо проходження переддипломної практики.

Тема 3.4. Оформлення звіту практики.

Оформлення звіту практики, який включає індивідуальний план та щоденник. Подача документів на кафедру.

Тема 3.5. Підготовка до захисту результатів практики.

Підготовка до захисту результатів практики – підготовка доповіді та презентації доповіді.

7.2. Основні етапи проходження переддипломної практики, орієнтовний розподіл часу

Переддипломна практика проводиться у терміни, передбачені робочим навчальним планом. Її тривалість, відповідно до робочого навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» складає 4 тижні.

Зміст практики обумовлений видом та спеціалізацією підприємства туристичної індустрії, але для всіх баз практики існує загальний перелік організаційних і теоретико-практичних питань, на опрацювання яких виділено орієнтовний час.

Орієнтовний розподіл часу за етапами проходження практики та опрацювання основних питань наведено в табл. 4.

Табл. 4 – Основні етапи проходження переддипломної практики та орієнтовний розподіл часу

№ з/п	Основні етапи, їх зміст	Тривалість практики, днів
1.	Організаційні питання проходження практики	1
	1.1. Оформлення на практику, інструктаж з техніки безпеки, охорони праці, правил протипожежної безпеки на базі практики.	
	1.2. Складання графіка проходження практики.	
	1.3. Знайомство зі структурою та задачами переддипломної практики.	
2.	Загальна характеристика підприємства/установи/організації	3
	1.1. Загальні відомості про підприємство/установи/організації (найменування підприємства, режим роботи, спеціалізація, форма власності, правовий статус, реквізити). Виробнича екскурсія.	2
	1.2. Знайомство з нормативними й методичними документами підприємства/установи.	
	1.2. Складання паспорту підприємства/установи/організації.	1
3.	Аналіз роботи підприємства/установи/організації	11
	2.1. Аналіз організаційної діяльності на підприємстві/установі/організації.	1
	2.2. Характеристика управлінської діяльності.	1
	2.3. Оцінка трудових ресурсів підприємства/установи/організації та їх функціональні обов'язки.	1
	2.4. Оцінка маркетингової політики підприємства/установи/організації.	2
	2.5. Оцінка співробітництва з партнерами.	2
	2.6. Оцінка розвитку інформаційного забезпечення діяльності підприємства/установи/організації.	2
	2.7. Оцінка можливостей накопичення потенціалу в розвитку туризму.	2
4.	Розробка рекомендацій щодо вдосконалення діяльності підприємства/установи/організації відповідно до індивідуального завдання	1
5.	Оформлення результатів та подача документів практики	4
	4.1. Оформлення звіту	2
	4.2. Подача документів практики на кафедру	1
	4.3. Підготовка до захисту результатів практики (підготовка доповіді та презентації)	1
Разом		20

8. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- диференційований залік;
- аналітичні звіти;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на реальних об'єктах.

Оцінювання рівня освітньо-практичних досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою.

Підсумкова оцінка переддипломної практики є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми:

- поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу і практичних вмінь під час проходження практики;
- оцінка (бали) за самостійну роботу – виконання звіту;
- оцінка (бали) за виконання досліджень тощо.

9. Критерії оцінювання

9.1. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться під час підготовки здобувачі до проходження практики (на виробничій нараді). Пояснюються цілі практики, порядок її проходження, а також видаються направлення на бази практики, індивідуальні завдання та програми практики, оголошуються обов'язки здобувачів.

З боку керівника практики від кафедри, гаранта освітньої програми, адміністрації факультету управління та безпеки населення і НУЦЗ України поточний контроль здійснюється під час бесід зі здобувачами у дні, встановлені кафедрою для консультування.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку. Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми переддипломної практики. Форма звітності здобувачів за практику – це подання звіту. Звіт готується відповідно до програми та методичних рекомендацій.

9.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами проходження практики, формою підсумкового контролю якого є:

Табл. 5 – Диференційований залік

Поточний контроль та самостійна робота								
Модуль 1			Модуль 2					
T1.1	T1.2	T1.3	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6
4	4	4	4	4	4	4	4	4
Поточний контроль та самостійна робота					Виконання та оформлення звіту	Захист результатів	Сума балів за дисципліну	
Модуль 3								
T3.1	T3.2	T3.3	T3.4	T3.5	24	20	100	
4	4	4	4	4				

9.3. Поточний контроль.

Поточний контроль проводиться за результатами виконання програми і завдань переддипломної практики. Він передбачає оцінювання теоретичної та практичної підготовки здобувачів (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання поставлених завдань та набутих практичних навичок під час проходження практики.

Критерії поточного оцінювання теоретичних знань і практичних навичок здобувачів під час проходження практики за відповідними темами (*оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів*):

4 бали – здобувач приймає активну участь в обговоренні теоретичних та практичних питань, в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час дискусій та вирішення поставлених завдань, демонструє здатність самостійного пошуку відповідей та прийняття виробничих рішень, здійснення аналізу наданого матеріалу, надає правильні відповіді на питання керівника практики, здобувач охайно веде всі робочі документи, демонструє навички роботи в колективі, самоорганізованість та високу культуру комунікації;

3 бали – здобувач приймає участь в обговоренні теоретичних та практичних питань, обґрунтовано його викладає під час дискусій та вирішення поставлених завдань, в основному розкриває зміст теоретичних питань та вирішення поставлених завдань, демонструє здатність пошуку відповідей та прийняття виробничих рішень, однак потребує допомоги більш кваліфікованого працівника або керівника практики, вміє аналізувати наданий матеріал, надає правильні відповіді на питання керівника практики, здобувач добре веде всі робочі документи, демонструє навички роботи в колективі, самоорганізованість та достатньо високу культуру комунікації;

2 бали – здобувач приймає участь в обговоренні теоретичних та практичних питань, в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час дискусій та вирішення поставлених завдань, але без глибокого аналізу, обґрунтування та аргументацій, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, демонструє здатність пошуку відповідей та прийняття виробничих рішень, здійснення аналізу наданого матеріалу, не завжди надає правильні відповіді на питання керівника практики, веде всі робочі документи на достатньому рівні, демонструє певні навички роботи в колективі, слабку самоорганізованість та культуру комунікації;

1 бал – здобувач не приймає участь в обговоренні питань, частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час дискусій та вирішення поставлених завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, здатність пошуку відповідей та прийняття виробничих рішень є слабкою, як і здійснення аналізу наданого матеріалу, часто надає неправильні відповіді на питання керівника практики, робочі документи веде не охайно, часто робить помилки, навички роботи в колективі є не достатніми, слабка самоорганізованість та культура комунікації;

0 балів – здобувач не приймає участь в обговоренні питань, не володіє навчальним матеріалом та не знає відповіді на поставлені питання керівника

або побіжно розкрив лише окремі положення, не вміє аналізувати надані матеріали, не може прийняти виробничі рішення, робочі документи практично не веде, навички роботи в колективі відсутні, мають місце конфлікти, низька самоорганізованість і культура комунікації.

9.4. Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів переддипломної практики на завершальному етапі, проводиться в усній формі – диференційованого заліку. До заліку допускаються ті здобувачі, які вчасно виконали та надали звіт з практики на кафедру.

9.4.1. Звіт про проходження переддипломної практики.

Здобувачі після проходження практики звітують про виконання програми переддипломної практики.

Форма звітності здобувача про проходження практики – це подання письмового звіту на рецензування керівнику практики. До письмового звіту додаються документи, що визначені кафедрою.

Робота з підготовки письмового звіту ведеться в такій послідовності:

- аналітичний огляд – пошук необхідної літератури, її вивчення, аналіз, конспектування та написання власне звіту;
- ведення документів, визначених кафедрою для проходження практики;
- аналіз діяльності підприємства туристичної індустрії – бази практики;
- формування висновків звіту;
- розробка та формулювання рекомендацій щодо вдосконалення роботи підприємства туристичної індустрії та проведення практики;
- оформлення звіту згідно вимог;
- публічний захист результатів практики.

Звіт потрібно здати керівнику на перевірку не пізніше ніж за 10 днів до захисту результатів практики.

За прийняті в роботі рішення, достовірність наведених даних, правильність висновків і пропозицій, а також за належне оформлення та представлення роботи у встановлений термін відповідає здобувач, як автор звіту.

По закінченні переддипломної практики «Туристична діяльність» здобувачам виставляється оцінка за результатами проходження практики та особистого спостереження керівника практики, а також за результатами перевірки звітної документації. За необхідності з окремими здобувачами проводиться співбесіда з питань виконання програми практики.

По закінченню практики здобувачі повинні представити на кафедру письмовий звіт, підготувати доповідь і презентацію для захисту результатів практики та свого звіту, розробити та запропонувати рекомендації щодо вдосконалення діяльності підприємства туристичної індустрії та проведення практики, а також відповісти на поставлені запитання екзаменаційної комісії

під час захисту результатів практики.

Підведення підсумків практики оцінюється на диференційованому заліку.

Критерії оцінювання знань здобувачів за виконання звіту про проходження переддипломної практики *(оцінюється в діапазоні від 0 до 24 балів)*:

20-24 балів – в роботі присутні всі структурні елементи, питання розкриті повно і всебічно, виклад матеріалу логічний, висновки аргументовані, використана актуальна література, робота правильно оформлена згідно з вимогами. Здобувач вільно оперує термінологією, демонструє глибокі знання використаної при підготовці літератури, має власну думку щодо питання і може її довести, логічно та послідовно викладає матеріал;

15-19 бали – в роботі присутні всі структурні елементи, питання розкриті, виклад матеріалу логічний, висновки аргументовані, використана актуальна література, робота правильно оформлена згідно з вимогами, але мають місце певні недоліки при висвітленні матеріалу: є 2-3 незначні помилки, припускаються неточні твердження, не підкріплені нормативними чи іншими доказами, при цьому матеріал викладено логічно, в списку джерел достатня кількість позицій, немає грубих помилок в оформленні. Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

10-14 бали – в роботі присутні всі структурні елементи, однак одне з питань розкрито не повністю, присутні логічні і фактичні помилки, в списку літератури є застарілі джерела, допущені істотні помилки в оформленні. Здобувач висвітлює питання в загальних рисах, розуміє їх суть, намагається зробити висновки, але при цьому допускає грубі помилки, відсутня логіка викладення матеріалу;

5-9 бал – в роботі неправильні, неточні і неконкретні відповіді на поставлені питання, несамостійний характер виконання звіту, відсутність необхідних пояснень та відповідей, фактичні помилки, допущені при розкритті питань, не правильне, не дбале оформлення роботи, не вистачає структурних елементів, в списку літератури не достатньо джерел, оформлення роботи не відповідає вимогам, наявність значної кількості граматичних помилок. Здобувач не розкриває питання, не розуміє його суті, а отже, не може зробити висновки.

0-5 балів – завдання звіту не виконано, питання не розкриті, робота оформлена не якісно, надана не вчасно. Здобувач не розкриває питання, не розуміє його суті, а отже, не може зробити висновки.

9.4.2. Захист результатів переддипломної практики.

Підготовка до захисту.

Підготовка до захисту та захист результатів, отриманих у процесі переддипломної практики, є логічним завершенням виконання звіту. Остаточний варіант звіту написаного і відповідно оформленого подаються на кафедру у визначений термін. Завідувач кафедри з'ясовує ступінь готовності звіту у керівника практики, який рекомендує допустити здобувача до захисту.

Здобувач не допускається до захисту у випадку невиконання всіх вимог чи несвоєчасного подання звіту про проходження практики на кафедру.

Підготовка до захисту звіту про проходження здобувачем практики полягає у виготовленні засобів для висвітлення основних результатів і підготовці доповіді виступу.

Звіти про проходження практики зберігаються на кафедрі відповідно до вимог чинного законодавства.

Процедура захисту (диференційований залік)

Захист звіту проводиться на засіданні комісії (у складі не менше трьох науково-педагогічних працівників), яка призначається керівником кафедри в терміни, визначені графіком освітнього процесу та робочим навчальним планом відповідної освітньої програми.

Звіт здобувач захищає прилюдно на засіданні комісії.

Захист роботи складається з таких частин:

- виступ здобувача;
- відповіді на поставлені запитання;
- завершальне слово здобувача.

Виступ складається з трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та висновкам роботи. У вступі доповіді висвітлюється актуальність проходження переддипломної практики та її користь, формулюється мета та завдання практики. Основна частина, передусім, розкриває суть, методикку й особливості організації та проходження практики та містить аналіз отриманих результатів із демонстрацією кількісних та якісних показників з метою обґрунтування достовірності тверджень. У висновках наводяться головні результати проходження практики, визначається її теоретичне і практичне значення, рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємств, визначених базою практики, та проходження переддипломної практики.

Культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики науково-практичних повідомлень.

У випадках, коли захист звіту визначається незадовільним, керівник практики встановлює, чи може здобувач подати на повторний захист той самий проект з доопрацюванням, чи він зобов'язаний підготувати новий звіт.

Відповіді на питання оцінюються за їх повнотою.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку (оцінюється від 0 до 20 балів):

17–20 балів – здобувач у повному обсязі володіє теоретичним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних і практичних питань, демонструє практичні навички та уміння, вміє аналізувати матеріал та робити узагальнення і висновки, точно й аргументовано відповідає на питання;

13–16 балів – достатньо повно володіє теоретичним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів, в основному розкриває зміст теоретичних питань, демонструє практичні навички та уміння. Однак, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Вміє аналізувати матеріал та робити узагальнення і висновки, аргументовано відповідає на питання;

9–12 балів – у цілому володіє теоретичним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних відповідей, але поверхово аналізує матеріал без глибокого всебічного аналізу, без обґрунтування та аргументації, при цьому допускає окремі суттєві неточності та помилки, не завжди може зробити узагальнення й сформулювати висновки;

6–8 балів – не в повному обсязі володіє теоретичним матеріалом, фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних і практичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Узагальнення і висновки здобувачу важко сформулювати;

3–5 балів – частково володіє теоретичним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості теоретичних і практичних питань під час усних виступів. Відповіді загальні, при цьому допускаються суттєві помилки. Не може зробити узагальнення та сформулювати висновки.

0–2 балів – не володіє теоретичним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних і практичних питань, на додаткові питання не може відповісти, не може зробити узагальнення і висновки.

8. Засоби провадження освітньої діяльності

Переддипломна практика проводиться в аудиторіях загального користування та на визначених об'єктах (бази) практики.

Всі програмно-методичні матеріали, наукова основна та додаткова література доступні для здобувачів на зовнішньому інформаційному ресурсі НУЦЗ України (<https://nuczu.edu.ua/ukr/>), а саме:

- у читальних залах наукової бібліотеки (<http://library.nuczu.edu.ua/>);
- у цифровому репозиторію (<http://repositsc.nuczu.edu.ua/>);
- на сайті кафедри менеджменту факультету управління та безпеки населення (<https://fubn.nuczu.edu.ua/nncv/uk/kafedry/kafedra-menedzhmenta>);
- на порталі системи дистанційного навчання «Moodle НУЦЗУ» (<http://moodle.nuczu.edu.ua/course/index.php?categoryid=48>).

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»]. Харків : НУЦЗУ, 2019. 319 с.
2. Домбровська С.М., Білотіл О.М., Помаза-Пономаренко А.Л. Державне регулювання туристичної галузі України : монографія. Харків: НУЦЗУ, 2016. 196 с.
3. Домбровська С.М., Поступна О.В., Степанко О.В. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»]. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. 338 с.
4. Інфраструктура туризму: опорний конспект лекцій [для студентів усіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм»] / укладачі: О.В. Поступна, Н.А. Леоненко ; Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2020. 310 с.
5. Леоненко Н.А. Актуальні проблеми сучасного розвитку туристичної сфери України. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доп. XXVII Міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2019. Харків : НТУ «ХП», 2019. С. 106–107.
6. Леоненко Н. А. Державне регулювання туристичної сфери: теорія, методологія, практика: монографія / Н.А. Леоненко. Харків: НУЦЗУ, 2021. 324 с.
7. Леоненко Н.А. Основні тенденції функціонування внутрішнього туризму в Україні. *Можливості, проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки* : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Ужгород : ВД «Гельветика», 2019. С. 41–43.
8. Леоненко Н.А. Механізми державного регулювання туристичної сфери України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Харків, 2021. 40 с.
9. Мельниченко О.А., Шведун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
10. Менеджмент туризму: опорний конспект лекцій [для студентів усіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм»] / укладач О.В. Поступна ; Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2020. 318 с.
11. Організація екскурсійної діяльності: конспект лекцій / Н.А. Леоненко. Харків: НУЦЗУ, 2019. 167с.
12. Помаза-Пономаренко А.Л., Рибальченко Н.П. Туризм і право на нього : монографія. Харків: НУЦЗ України, 2021. 220 с.
13. Поступна О.В. Бенчмаркінг туристичної дестинації Харківської області. *Порівняльне публічне управління та адміністрування* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 травня 2021 р. / за заг. ред. Н.М. Колісніченко. Одеса : Вид-во: ОРІДУ НАДУ, 2021. С. 96–102.
14. Поступна О.В. Наслідки руйнувань об'єктів культурної спадщини

Харківщини від військової агресії РФ проти України: попередні висновки. *Тези Всеукр. наук.-практ. on-line конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки*. 16-20 травня 2022 р. Житомир: Житомирська політехніка, 2022. С. 540-541.

15. Поступна О.В. Ризик-менеджмент у туризмі: зарубіжний досвід та нові українські реалії. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матеріали VIII Міжнар. заочн. наук.-практ. конф., 27 листопада 2020 р. / за ред. В.М. Огаренка, О.В. Покатаєвої та ін. Запоріжжя : КПУ, 2020. – С. 534–536
Арїон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Арїон, С.І.Уліганець. Київ : ВГЛ «Обрії», 2009. 172 с.

16. Поступна О.В. Роль реклами і маркетингу у формуванні туристичного іміджу країни. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 22-23 лютого 2024 р. Харків: НУЦЗУ, 2024. С. 46-48.

17. Поступна О.В., Макарова Д.В. Наукові підходи до класифікації санаторно-курортних закладів у туристичній діяльності в контексті глобалізаційних процесів. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 21 лютого 2023 р. Харків: НУЦЗУ, 2023. С. 46-49.

18. Поступна О.В., Лядер А.С. Основні еко-тренди в індустрії харчування. *Інноваційні технології та реалізація концепції Zero-waste у харчових технологіях і сфері ресторанного, готельного та туристичного бізнесу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (4-5 грудня 2023 р., м. Полтава). Полтава : ПУЕТ, 2024. С. 282-284.

19. Поступна О.В., Торпан М.Ю. Діджиталізація як спосіб розвитку туристичного бізнесу. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 21 лютого 2023 р. Харків: НУЦЗУ, 2023. С. 267-270.

20. Поступна О.В., Філенко Д.С. Стратегія розвитку туристичної дестинації Харківської області. *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Полтава, 8 грудня 2020 р. Полтава : ПДАА, 2020. С. 161–163.

21. Поступна О.В., Філенко Д.С. Фактори формування туристсько-рекреаційного комплексу Харківської області. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2021. Вип. 1 (14). С. 143–151. (Серія «Державне управління»).

22. Рекреаційні комплекси світу : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 154 с.

23. Світовий туризм : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 150 с.

24. Leonenko N. Foreign experience of state regulation of tourism development. *Scientific magazine of the Open Diplomasy Association «Authority*

and Society (History, Theory, Practice). 2019. № 2 (50). P. 37–44.

25. Olena Stryzhak, Olena Akhmedova, Nelli Leonenko, Inna Lopatchenko, Nataliia Hrabar. Transformation of human capital strategies in the tourism industry under the influence of Economy 4.0. Problems and Perspectives in Management Volume (19) 2021, Issue № 2, pp. 145-156.

26. Leonenko N. State regulation of development of clustered zones in the sphere of tourism. *LEGEA SI VIATA*. 2020. № 1/2 (337). P. 59–63.

27. Postupna O., Stepanko O., Zavada Ye. Prospects for the development of dark military tourism in Ukraine: public management aspect. *Global Scientific Trends: Economics and Public Administration*, 2023. Vol. 4/2023. P. 20-31.

28. Аріон О.В., Уліганець С.І. Географія туризму: навч.-метод. посіб. Київ : ВГЛ «Обрії», 2009. 172 с.

29. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. Київ : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. 130 с.

30. Білоусов О.М., Лугінін О.Є., Морозова О.С., Соколова Л.В. Менеджмент туристичної галузі : підруч. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 5080 с.

31. Бриггс С. Маркетинг в туризмі : пер. со 2-го англ. изд. Київ : Знання, 2005. 358 с.

32. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг : навч. посіб. / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. 202 с.

33. Гаврилов В.П. Інформаційні системи і технології в туризмі : навч. посіб. [для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм»]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 168 с.

34. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Одес. нац. екон. ун-т . Київ : Центр учбової літератури, 2013. 178 с.

35. Голод А. Феленчак Ю. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. : у 2 ч. Львів : ЛДУФК, 2016. 156 с.

36. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 286 с.

37. Козинець В.М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 576 с.

38. Король О.Д., Крачило М.П. Менеджмент туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 248 с., іл. (Вища освіта ХХІ століття).

39. Кубах А.І, Коляда Т.А., Харитонов О.В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. Харків : ХНАМГ. 2010. 282 с.

40. Кудла Н.Є. Менеджмент туристичного підприємства : підруч. Київ : Знання, 2012. 343 с.

41. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навч. посіб. для ВНЗ. Київ : Альтерпрес, 2003. 104 с.

42. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти).

Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.

43. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг : підруч. Київ, 2008. 661 с.

44. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 368 с.

45. Невенченко, А.І. Інфраструктура туризму : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 95 с.

46. Організація готельного обслуговування : підруч. / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. Київ, 2011. 366 с.

47. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2003. 352 с.

48. Писаревський І.М., Погасій С.О., Покоłodна М.М. та ін. Організація туризму : підруч. / за ред. І.М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.

49. Правик Ю.М. Маркетинг туризму : підруч. Київ : Знання, 2012. 303 с.

50. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : Збірник нормативно-правових актів / під заг. ред. проф. В.К. Федорченка; Київ. ун-т туризму, економіки і права. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 640 с.

51. Руденко В.П., Вацеба В.Я., Підгірна В.Н., Цепенда М.В. та ін. Менеджмент туристичної індустрії : підруч. у 3-х частинах. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. 504 с.

52. Смолій В.А., Федорченко В.К., Цибух В.І. Енциклопедичний словник – довідник з туризму. Київ, 2006.

53. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності : навч. посіб. 2-е вид., випр. та доп. Київ : Вид-во ФПУ, 2006. 76 с.

54. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. Київ : КНТЕУ, 2012. 536 с.

55. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. 340 с.

56. Управління якістю в туризмі : конспект лекцій / З.Р. Шайхлісламов ; Харків. торгов.-економ. ін-т КНТЕУ. Харків : ХТЕІ, 2016. 206 с.

57. Холлоуей Дж. К. Туристический маркетинг. Київ : Знання, 2008. 575 с.

Інформаційні ресурси

58. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995р. URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

59. Батир Ю.Г., Лопатченко І.М., Помаза-Пономаренко А.Л., Статівка О.М. Державне регулювання сталого розвитку туризму в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2020. № 2 (13). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12180/1/P-PLBS.pdf>.

60. Інфраструктура туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладачі: О. В. Поступна, Н. А. Леоненко (теми 1, 6, 11, 12). Харків

: НУЦЗУ, 2020. – 233 с. URL : http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-menedzhmenta/Lekcii/INFRASTRUKTURA_TURIZMU_KONSPEKT_LEKCIJ.pdf.

61. Красзнавство, країнознавство та географія туризму : інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни / Укладач О. В. Поступна. Харків : НУЦЗУ, 2021. URL : <http://nnvc.nuczu.edu.ua/uk/kafedry/kafedra-menedzhmenta>.

62. Менеджмент з туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач О. В. Поступна. Харків : НУЦЗУ, 2020. 235 с. URL : http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-menedzhmenta/Lekcii/MENEDZHMENT_Z_TURIZMU_KONSPEKT_LEKCIJ.pdf.

63. Помаза-Пономаренко А.Л., Батир Ю.Г., Лопатченко І.М., Шевчук Ю.Р., Чечета К.О., Філенко Д.С. Євроінтеграція України, захист прав її громадян і розвиток туризму як стратегічні напрями державної політики // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2020. № 2 (13). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11966/3/P-PBL.pdf>.

64. Поступна О.В., Іович Р.І. Зарубіжний досвід створення доступного середовища для інклюзивних туристів. *Публічне управління в Україні: теорія, практика, інновації* (збірник тез наук.-практ. конф. за результатами стажування та практики в органах публічної влади). Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. URL : <https://kbuara.kh.ua/wp-content/themes/kbuara/publications/mk/doc/2-2020/1-2.pdf>.

65. Поступна О.В., Іович Р.І. Проблемні питання правового регулювання інклюзивного туризму в Україні. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали XI наук.-практ. конф. 12 груд. 2019 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 102-105. URL : http://www.dbuara.dp.ua/konf/konf_dridu/Conference_pei_12_12_2019.pdf.

66. Leonenko N. Modern development of the tourist sphere as a factor of economic security of the state. *EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES*. 2019. 4 (1). P. 46–55. URL : <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/8>.

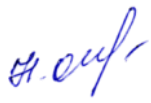
67. Postupna O., Gorcun M. Possibilities and experience in developing motorcycle tourism in Lviv region: public administration aspect. *Public administration and state security aspects*. National University of Civil Defence of Ukraine and University of International Relations and Social. Vol. 1/2024. P. 246-255. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20478/1/Postupna.pdf>.

68. Postupna O., Liashenko A., Husarov K. Preliminary Analysis of Global Experience in Developing Sustainable and Socially Responsible Ecotourism. *Global Scientific Trends: Economics and Public Administration*, 2024. Vol. 3, № 3 (2024). P. 95-105. URL: <https://gst-journal.net.ua/index.php/gst/article/view/23/23>.

69. Stryzhak O., Akhmedova O., Postupna O., Shchepanskiy E., Tiurina D. National Brand, Tourism and Human Development: Analysis of the Relationship

and Distribution. *Journal of Distribution Science*. Korea: Korea Distribution Science Association, 2021. Vol. 19, Is. 12. P. 37-41. URL : <http://koreascience.or.kr/article/JAKO202135154064594.page>.

Розробники:

Неллі ЛЕОНЕНКО

Олена ПОСТУПІНА

Діна ТЮРІНА